

המעז מנצח

ד"ר ג'סיקה ליבנה
RN, PhD

אחות אחראית מרפאה אונקולוגית, המרכז הרפואי ע"ש ח' שיבא, תל השומר; אחות מומחית בטיפול תומך, חברה בוועד עמותה לקידום סיעוד אונקולוגי

מתן מענה מקצועי לחולים ולמשפחות שהעדיפו לבלות את התקופה הסופנית במסגרת ביתית. תוך שנים ספורות הוקמו הוספיס-בית ויחידות להמשך טיפול ברחבי הארץ. ביחידות אלו הועסקו אחיות ששייכו כאבים, הרגיעו אי שקט, מנעו בחילות והקאות וטיפלו בכל המצוקות של החולה הסופני ומשפחתו. אחיות אלה הוכיחו מסירות התמדה ובעיקר מקצועיות ברמה הגבוהה ביותר. ריבוי ה⁹ניות מצד גורמים מקצועיים הם ההוכחה לכך שמומחיותן של אחיות אלה הוכרה גם על ידי עמיתיהן במקצועות הרפואה השונים.

כאשר לא היו בנמצא טיפולים מתאימים, האחיות העזו לפרוץ דרך, לחפש ולהציע הכנסת טיפולים חדשים. כאשר אמרו להן: "אתן לא יכולות" או "אסור לכן", הן חיפשו כל דרך כדי להקל על החולה. הן הגמישו גבולות, ושינו כללים, ולא נכנעו למוסכמות, ובלבד שיוכלו ליצור את התנאים שיאפשרו להן לתת את המענה הטוב ביותר למצוקותיו ולסבלו של החולה.

הן הבינו שהחולה הסופני לא יכול להמתין עד שהמחוקק יתאים את הנהלים לצרכיו האמיתיים והמיידיים. הן ההוכחה שעם תעוזה, מסירות, התמדה, אחריות ומקצועיות ניתן לחולל מהפכות. לבסוף, למרות המתנגדים שחששו למעמדם ולמקצועם, המחוקק ומערכת הבריאות הכירו בצורך ליצור תת-תחום בנושא מומחיות בטיפול תומך, שאחיות יוכשרו לכך, ויקבלו סמכויות רחבות בהתאם.

הכרה במומחיות קלינית בטיפול תומך היא, בין השאר, הכרה בצורך שעליו נותנות אחיות מענה זה שני עשורים, ללא ההכשרה, ההכרה והסמכויות הראויות. זה גם יום חג למערכת הבריאות, שבעידן שבו הטכנולוגיה מרחיקה בחלק מהמקרים את המטופל מהמטפל, מוציאה צו חדש הנותן גיבוי לתפקיד שבו היחס האנושי והבלתי אמצעי הוא המהות של העשייה המקצועית.

ההכרה במומחיות קלינית היא חשובה ומחויבת המציאות. עד היום האחיות שעסקו בתחום, למדו במסגרת של פרויקטים מיוחדים, במגוון השתלמויות ובעיקר בשיטת ה"שוליה". ההכרה בתחום מאפשרת בניית תוכנית לימודים אקדמית מבוקרת ומפוקחת שמבחן רישוי בסופה, תוכנית לימודים שתבטיח הכשרת אנשי מקצוע ברמה הנאותה שיוכלו להמשיך ולתת את הטיפול התומך שאזרחי ישראל ראויים לו.

אני מאמין

כשהתחלתי לתכנן את המדור התלבטתי אילו נושאים להעלות לדיון. האם להציג נושאים הנוגעים לחידושים בתחום האונקולוגיה, נושאים המכוונים בעיקר לקהל האחיות האונקולוגיות או נושאים אונקולוגיים שהם בעלי השלכה מקצועית רחבה ככל האפשר?

ההתקדמות הטיפוליים במחלת הסרטן האריכה את תוחלת החיים של החולים והפכה במקרים רבים את מחלת הסרטן למחלה כרונית. כתוצאה מכך, אחיות מכל התחומים, באשפוז ובקהילה, נדרשות לטפל בחולי סרטן. לכן, החלטתי לנסות להציג נושאים וחידושים בתחום האונקולוגיה הרלוונטיים לציבור גדול ככל האפשר של אחיות וכן להעלות לדיון נושאים שהם בעלי השלכות מקצועיות וציבוריות רחבות.

הפעם בחרתי במאמר המציג הצעה לסטנדרט בטיחות למתן טיפול כימי שפורסם Journal of Clinical Oncology ב-Oncology Nursing Forum וזאת אף שלדעתי חסרים בו שני נושאים חשובים: שמירה על בטיחות הצוות ושמירה על בטיחות סביבתית. המאמר נבחר משום שעצם פיתוח הסטנדרט הוא בעל חשיבות, ומשום שהתהליך שבאמצעותו הסטנדרט פותח הוא בעל עניין רב.

ב-14.5.09 חתם מנכ"ל משרד הבריאות דאז, פרופ' אבי ישראלי, על הצו להכרה במומחיות בסיעוד בתחום הטיפול התומך. בכך הסתיים מאבק ארוך שנים על יצירת מעמד מוכר של מומחיות קלינית בסיעוד, מהלך שהוביל מינהל הסיעוד.

הצלחת מינהל הסיעוד להעביר החלטה משמעותית זו נובעת בין השאר מן העובדה שבמשך שני עשורים, אחיות כבר עסקו למעשה כמומחיות במתן טיפול תומך לחולים סופניים.

בשנת 1983 הוקם ההוספיס הראשון בארץ. זו הייתה הסוגנית הראשונה שבישרה את התפתחותם של שירותים רפואיים שתכליתם היא טיפול בחולה הסופני ובמשפחתו. לאחר הקמת ההוספיס האשפוזי הוקמו שירותים דומים בקהילה, שאפשרו